מעו"דכן קניין רוחני **מאי 2017**

לקוחות נכבדים,

ביום 24 באפריל 2017, ניתן בבית המשפט המחוזי בתל-אביב פסק דין בהליך ת"א (מחוזי ת"א) 2659-04-15 **ברודסקי נ' ארמוזה**. פסק הדין עוסק בשאלת קיומה של הגנת זכות יוצרים בפורמטים טלוויזיוניים וכן בהיקפה של הזכות לייחוס הולם של היצירה (הזכות לקרדיט) כחלק מהזכות המוסרית העומדת ליוצר.

רקע משפטי

חוק זכות יוצרים, התשס"ח-2007 ("**החוק**") מעניק ליוצר של יצירה מקורית בלעדיות במספר פעולות בעלות משמעות כלכלית, המקובצות יחדיו תחת זכות היוצרים, וכן זכות מוסרית, הכוללת את הזכות לייחוס הולם של היצירה והזכות לשלמות היצירה.

אחת האבחנות הבסיסיות בחוק נוגעת להבדל בין רעיון לבין ביטוי: הכלל הבסיסי הוא שרעיונות אינם מוגנים ונמצאים בנחלת הכלל, בעוד שדרכי ביטוי ייחודיות של הרעיון יזכו את יוצריהן בזכות יוצרים ובזכות מוסרית. במקרים בהם רעיון יכול לבוא לידי ביטוי רק בדרך אחת, הרי שרואים ברעיון ובביטויו שני תוצרים שהתמזגו זה בזה, ושאינם חוסים תחת הזכויות שמקנה החוק ("דוקטרינת המיזוג").

בהקשר של פורמטים טלוויזיוניים, התעוררה במדינות רבות, כמו גם בישראל (לרבות במקרים שטופלו על ידי משרדנו), השאלה האם אלה נופלים לגדר רעיון המתאר באופן כללי את מאפייניה של יצירה טלוויזיונית או קולנועית, או שמא יש לראות בפורמטים שכאלו דרך ביטוי ספציפית הראויה להגנת זכות יוצרים, ועל כן אסורה בהעתקה.

עובדות המקרה

התובע, סער ברודסקי, טען שביחד עם יוצרים נוספים, יצר את הפורמט הטלוויזיוני לשעשוען הטלוויזיוני Upgrade. הפורמט נמכר על ידי התובע ושותפיו לחברת "תנין הפקות וטלוויזיה" אשר קיבלה לידיה את מלוא הזכויות בפורמט והתחייבה להעניק לתובע קרדיט הולם ככל שיופקו תכניות על בסיס הפורמט. תנין הפקות התקשרה בהמשך עם הנתבעים בהסכם להפצת הפורמט ברחבי העולם. בין הנתבעים לבין התובע לא

*

פורמטים טלוויזיוניים כיצירה מוגנת

*

זכות מוסרית בפורמטים

מוזמנים לבקר אותנו:
www.fbclawyers.com

ולעקוב אחרינו:

נכרתה כל התקשרות חוזית ישירה. הנתבעים פעלו להפצת הפורמט ברחבי העולם ותכניות שונות אכן הופקו על בסיסו. בחלוף זמן מה, גילה התובע שהתכניות שהופקו על בסיס הפורמט לא כוללות קרדיט הולם עבורו וכך גם חומרי השיווק והפרסום שבאמצעותם הופץ הפורמט. בשל כך, הגיש התובע תביעה למתן צו שיחייב את הנתבעים להעניק לו קרדיט ראוי וכן לפיצוי כספי בשווי מיליון וחצי ש״ח.

תמצית פסק הדין

<u>הדין החל</u>: בית המשפט סקר את הדין הקיים במדינות שונות בעולם בנוגע לפורמטים טלוויזיוניים, וציין כי במדינות רבות לא מוענקת, ככלל, הגנת זכות יוצרים ליצירות מסוג זה.

בטרם פנה לבחון את הדין בישראל, דן בית המשפט בשאלת הדין החל על המקרה. לטענת הנתבעים, הדין החל בדיני זכות יוצרים הוא דין מקום ההפרה, ומכיוון שהפורמט מוסחר בחו״ל והיצירות שהופקו על בסיסו הופקו גם הן מחוץ לישראל, היה על התובע להוכיח את ההפרות הנטענות לפי הדינים של אותן מדינות. בית המשפט דחה טענה זו, בנימוק שהנתבעים חתמו על הסכמי ההפצה של הפורמט בישראל. בנוסף, הבהיר בית המשפט כי גם אם הטענה נכונה, הרי **שהנתבעים לא הוכיחו** קיומו של דין שונה מהדין הישראלי במדינות אחרות בעולם, ולכן ניתן להחיל את חזקת שוויון הדינים ולדון במקרה לפי הדין הישראלי.

<u>פורמט כיצירה בת הגנה</u>: לאור הכרעתו בעניין הדין החל, בחן בית המשפט את המקרה לפי הדין הישראלי, והגיע למסקנה כי לפי לשון החוק ולפי פסיקה במקרים משיקים (שעסקה בעיקר בהגנת זכות יוצרים על משחקים ועל קמפיינים פרסומיים), ניתן במקרים המתאימים להגן על פורמטים טלוויזיוניים בזכות יוצרים, אם יוכח שמדובר בביטוי שחרג מגדרי רעיון בלבד וקיבל ביטוי קונקרטי מפורש. בית המשפט קבע כי הפורמט במקרה דנן הוא יצירה מקורית כיוון שהנתבעים לא הוכיחו שהוא הועתק מיצירה קיימת אחרת.

<u>זכויות מוסריות</u>: לבסוף, פנה בית המשפט לדון בשאלת הפרת הזכות המוסרית לייחוס הולם. בית המשפט קבע כי אין מחלוקת שהנתבעים לא ציינו את שמו של התובע בשידורי היצירות שנוצרו על בסיס הפורמט ואף לא במסגרת פעולות השיווק וההפצה של הפורמט. בית המשפט דן בחוות הדעת שהגישו הצדדים בדבר הנוהג המקובל למתן קרדיט ביחס לפורמטים טלוויזיוניים. לאחר שקבע כי אף אחד מהמומחים לא הצליח להוכיח את הנוהג הקיים, הגיע בית המשפט למסקנה כי הקרדיט הראוי שיש להעניק ביחס לפורמטים טלוויזיוניים הוא קרדיט ברולר המוקרן בתחילתו ובסופו של כל פרק של היצירה הטלוויזיונית שנוצרה על בסיס הפורמט. בית המשפט קבע כי אין מקום להעניק קרדיט כאמור ב״ספר הפורמט״ (הבייבל) ובחומרים הפרסומיים והשיווקיים באמצעותם מופץ הפורמט.

עוד קבע בית המשפט כי אין משמעות להבחנה בין הפרה ישירה להפרה עקיפה של זכות יוצרים בהקשר של הזכות המוסרית. במקרה שלפנינו, כיוון שהנתבעים לא הבהירו לגורמי השידור שיש צורך להעניק קרדיט לתובע, הרי שהם עצמם נמצאו כמי שהפרו באופן ישיר את הזכות המוסרית.

קשיים ונקודות לדיון בעקבות פסק הדין

פסק דינו של בית המשפט המחוזי הוא פסק דין תקדימי במובן זה שהוא קובע לראשונה כי, ככלל, פורמט טלוויזיוני יכול להיות מוגן בזכות יוצרים לפי הדין בישראל. עם זאת, אנו סבורים כי פסק הדין מעורר מספר קשיים משפטיים.

ראשית, גם אם נכונה מסקנתו של בית המשפט לפיה פורמט עשוי להיות מוגן בזכות יוצרים, מתעוררת השאלה באלו מקרים ניתן להתייחס לפורמט כאל ביטוי ולא כאל רעיון בלבד, ובאילו מקרים עצם העובדה שכללי הפורמט מובילים ליצירה אפשרית אחת בלבד מביאה למיזוג בין הרעיון לבין הביטוי באופן ששולל הגנת זכות יוצרים. **בית המשפט לא בחן שאלות אלה והסתפק בכך שהפורמט לא הועתק ממקור אחר**.

שנית, אנו סבורים שקביעתו של בית המשפט בדבר הדין החל לא בוססה די הצורך. ככלל, הדין החל בדיני זכות יוצרים (בדומה לדיני הנזיקין) הוא דין מקום ההפרה. **הנטל להוכיח את האחריות לפי הדין הזר החל הוא על התובע**, ולעתים, כאשר התובע לא הוכיח את האחריות לפי הדין הזר, ניתן להחיל את חזקת שוויון הדינים (לפיה הדינים במדינות שונות המקיימות מסורת משפטית דומה, הם דומים). בתחום דיני זכות היוצרים, קיימות אמנות בינלאומיות שאכן יוצרות האחדה מסוימת ביחס לחלק מהדינים החלים במדינות השונות. ואולם, **בכל הנוגע לזכות המוסרית, אין דין זהה במדינות העולם השונות ולכן החלת חזקת שוויון הדינים היא בעייתית**. לכן, בהיעדר הוכחה של הדין הזר על ידי התובע, דינה של תביעה בעניין הזכות המוסרית, ככלל, להידחות.

שלישית, בדיני זכות יוצרים (ואף ביחס לזכות המוסרית), קיימת אבחנה בין הפרה ישירה לבין הפרה עקיפה. כאשר הנתבע עצמו מפר זכות יוצרים או זכות מוסרית, הוא אחראי לאותה הפרה כל עוד לא עומדת לו הגנה בדין. ואולם, ככל שהנתבע תורם להפרה אחרת או מבצע הפרה באופן עקיף בלבד, הוא יהיה אחראי רק אם פעולתו נופלת להגדרות הקיימות בחוק ביחס להפרות עקיפות. במקרה דנן, אין מחלוקת שהנתבעים כלל לא שידרו את התכניות עצמן. משכך, ברור שלא ביצעו הפרה ישירה של הזכות המוסרית, אלא, לכל היותר, הפרה עקיפה הנובעת מכך שלא מסרו מידע מספק לגורמי השידור. ואולם, לפי החוק, **הפרה עקיפה של הזכות המוסרית קיימת רק ביחס לזכות לשלמות היצירה ולא ביחס לזכות לקרדיט**. משכך, הקביעה לפיה אין מקום לאבחנה בין הפרה ישירה לבין הפרה עקיפה מבחינת אחריות הנתבעים להפרת הזכות המוסרית של התובע, מעוררת קושי ניכר.

סיכום:

פורמטים טלוויזיוניים וקולנועיים נמצאים "על קו הגבול" שבין רעיון לביטוי. בעוד שבעולם המעשה הם מוכרים כנכס עובר לסוחר (ומכאן, במשתמע, כיצירה בת הגנה), הרי שהמחלוקת המשפטית בדבר התנאים בהם יש להכיר בפורמט כיצירה מוגנת, תימשך. עם זאת, פסק הדין מעלה קשיים ניכרים בשאלות נלוות הקשורות בתחולת הדין הזר וביישום הכללים המשפטיים הנוגעים לזכות המוסרית של היוצר. אנו סבורים ששאלות וקשיים אלו יתבררו על ידי בית המשפט העליון (ככל שיוגש ערעור על פסק הדין) או במקרים נוספים שיידונו בעתיד.

עדכון זה נכתב על ידי עו"ד ד"ר עמרי רחום-טוויג

אנו עומדים לרשותכם בכל שאלה או הבהרה ונשמח לסייע ככל הנדרש.
למידע נוסף ניתן לפנות אל:

עמית דת	**adat@fbclawyers.com**	**03-6941320**
יעל רימר	**yriemer@fbclawyers.com**	**03-6944290**

הכלול באגרת מידע זו הוא מידע כללי בלבד, הוא אינו חוות דעת משפטית או ייעוץ משפטי ואין להסתמך עליו.
כל הזכויות שמורות לפישר בכר חן וול אוריון ושות'.
להירשם למייל זה או להסרה מרשימת התפוצה - mailto:newsletter@fbclawyers.com